

Zkušební okruhy ke státní závěrečné zkoušce bakalářského studia oboru Sociologie na FF ZČU pro ak. rok 2019/2020

Povinný předmět „Sociologické metody“ (předmět KSS/SMBSZ)

1. Kvalitativní a kvantitativní přístup v sociologii – charakteristika, srovnání a vztah mezi nimi. Příklady kombinace různých metod z klasických i soudobých výzkumů.
2. Volba výzkumného problému, formulace otázek a hypotéz v kvantitativní sociologii. Vztah teorie a empirie v sociologii. Konceptualizace a operacionalizace.
3. Znak (proměnná) v sociologii. Definice znaku. Klasifikace znaků. Charakteristiky jednotlivých typů znaků a rozdíly mezi nimi. Příklady.
4. Uspořádání výzkumu (*research design*) – příklady z reálných klasických a soudobých výzkumů. Srovnání.
5. Metody výběrových šetření a související pojmy. Pojmy: základní soubor, výběrový soubor, reprezentativita. Klasifikace výběrových šetření a jejich užití.
6. Klasifikace metod sběru dat. Rozdíly mezi jednotlivými metodami, výhody a nevýhody.
7. Metody dotazování a tvorba výzkumného nástroje. Typy otázek a způsob tvorby dotazníku. Kódování uzavřených a otevřených otázek. Nejčastější chyby při formulaci otázek.
8. Metody pozorování – klasifikace. Zásady a postup standardizovaného pozorování. Etické problémy spojené s pozorováním.
9. Metody skupinového dotazování (ve srovnání s individuálními dotazovacími technikami). Kombinace *focus groups* nebo skupinového zaměřovaného rozhovoru (*focused interview*) s dalšími (analytickými) technikami. Zásady přípravy, organizace a vedení *focus groups*.
10. Paradigmata a teoretické perspektivy v kvalitativním výzkumu (design kvalitativního výzkumu; stadia výzkumu; vztah k epistemologii kvalitativního výzkumu).
11. Přehled základních metod a technik sběru a analýzy dat v kvalitativním výzkumu.
12. Etnografie. Různé verze etnografie (klasická, kritická, postmoderní, feministická, autoetnografie atd.).
13. Kvalitativní případové studie a další přístupy (*konverzační analýza, diskurzivní analýza apod.*).

14. Kvalitativní interview a *focus groups*.
15. Dokumenty v kvalitativním výzkumu (*fieldnotes*, deníky aj.)
16. Biografický a narativní přístup a *life stories*.
17. *Grounded theory*/ zakotvená teorie.
18. Etické aspekty a pravidla sociologického výzkumu.

Povinný předmět „Obecná sociologie a sociologická teorie“ (předmět KSS/OSBSZ)

1. Sociologie jako věda. Tematické vymezení sociologie, vztah k ostatním sociálním vědám. Sociologie a *common sense*.
2. Základní sociologická paradigmatata. Srovnání sociologie a přírodních věd. Nehodnotící a angažovaná sociologie.
3. Člověk a kultura. Příroda a společnost. Hlavní elementy kultury. Socializace. Teorie vývoje dítěte. Spor nature vs. nurture. Sociobiologie.
4. Sociální statusy, sociální role. Sociální interakce v každodenním životě. Dramaturgická sociologie, etnometodologie.
5. Normální a deviantní sociální chování. Normy, sociální kontrola, poslušnost a konformita.
6. Sociologie sociálních skupin. Klasifikace skupin. Skupinové, kolektivní a davové jednání.
7. Moc, panství. Typy panství a jejich srovnání. Teorie demokracie. Občanství. Občanská společnost. Sociologie politických stran. Sociologické teorie volebního chování. Politická socializace. Teorie elity. Cirkulace a reprodukce elit. Politická participace žen.
8. Sociologie byrokracie. Železný zákon oligarchie. Parkinsonovy zákony. McDonaldizace společnosti.
9. Gender a pohlaví. Mužství a ženství. Genderové nerovnosti. Gender a sociální instituce. Feministická sociologie. Genderové nerovnosti v současné české společnosti.
10. Sociální stratifikace. Základní stratifikační systémy. Třída, status, sociální mobilita. Příklady klasických a současných koncepcí. Vývoj sociální struktury moderní české společnosti.
11. Sociologie vzdělání a školy. Funkce školy a vzdělávacího systému. Vzdělání a stratifikace.
12. Teorie racionální volby a její využití v subdisciplínách sociologie (sociologie náboženství, nerovností atd.).
13. Teorie sekularizace, hlavní představitelé (P. Berger, T. Luckmann, N. Luhmann, R. Robertson) a kritici teorie.
14. Role náboženství ve společnosti – proměny přístupů k fenoménu náboženství v sociologii (občanské náboženství, teorie racionální volby, koncept deprivatizace, globalizační teorie atd.). Postavení náboženství v současné české společnosti.

15. Sociologie rodiny. Typologie rodin. Historie a soudobé proměny rodiny. Role a význam rodiny v sociální struktuře společnosti. Základní fakta o vývoji české rodiny od počátku 20. století.
16. Modernizace a globalizace, sociální změna. Moderní a postmoderní společnost. Problém řádu a sociální změny v klasické i soudobé sociologii.
17. Periodizace dějin sociologie. Vznik a vývoj oboru. Protosociologie. August Comte – hlavní témata a díla.
18. Karel Marx – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
19. Emile Durkheim – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
20. Max Weber – hlavní témata a díla, inspirace pro dnešek.
21. Další významní autoři a směry 19. a začátku 20. století: H. Spencer, F. Tönnies, G. Simmel, V. Pareto, R. Michels, T. Veblen, G. LeBon, G. Tarde, S. Freud.
22. Symbolický interakcionismus, etnometodologie a konverzační analýza.
Fenomenologická sociologie.
23. Strukturní funkcionalismus, neofuncionalismus, teorie konfliktu, teorie směny.
24. Neomarxismus, frankfurtská škola, kritická teorie.

Povinně volitelný předmět „Genderová studia“ (předmět KSS/GBSZ)

1. Teoretické konceptualizace genderu.

Představení základních pojmů studia genderu (gender, pohlaví, genderová identita a role, genderová socializace, genderový řád) a různých přístupů ke studiu genderu – biologické/biosociální přístupy, sociální konstruktivismu, interakcionalistické přístupy, teorie zaměřující se na vliv sociálních institucí a struktur, intersekcionalní teorie. Porovnání různých přístupů a jejich východisek. Kritiky jednotlivých přístupů.

2. Vztah biologického pohlaví a genderu.

Esencialistické a konstruktivistické přístupy k genderu – jejich základní východiska a kritiky. Sociobiologické přístupy ke studiu chování mužů a žen. Roviny biologického pohlaví. Kulturní variabilita genderu.

3. Genderová socializace.

Teorie sociálního učení, kognitivně vývojové teorie, psychoanalytické teorie – představení jednotlivých přístupů a jejich představitelů/ek (případně konkrétních studií vlivu genderové socializace). Reflexe přínosů dílčích teorií a jejich kritik.

4. Genderové role a jejich ustavování.

Koncept hegemonní maskulinity. Komplexita genderové identity – intersekcionalní teorie. Procesy oddělování soukromé a veřejné sféry a jejich důsledky. Teorie genderové dělby práce

5. Interakcionalistické a strukturalistické přístupy ke studiu genderu.

Etnometodologické přístupy ke studiu genderu. Koncept „dělání genderu“. Gender jako součást fungování sociálních institucí. Koncept genderového řádu.

6. Genderové nerovnosti a jejich reprodukce.

Globální genderové nerovnosti. Zakotvenost genderu a jeho reprodukce v sociálních institucích rodiny, trhu práce, vzdělávacím systému a médiích. Genderové nerovnosti v české společnosti.

7. Mechanismy prosazování genderové rovnosti.

Koncept rovných příležitostí. Gender mainstreaming, genderové rozpočtování. Kvóty.

8. Společenská dimenze sexuality. Sexualita a mocenské vztahy.

Esencialistické a konstruktivistické přístupy ke studiu sexuality. Produkce kategorií sexuality a konstrukce deviace. Sexualita jako mechanismus sociální stratifikace. Téma sexuality v práci Michela Foucaulta.

9. Queer teorie a identity.

Binární kategorie genderu versus transgender a queer identity. Transgender a intersexualita v medicínských a sociologických diskurzích. Hnutí za práva leseb, gayů, bisexuálních, transgender a intersexuálních osob. Homoparentální rodičovství.

10. Gender a tělesnost

Embodiment. Proces somatizace genderu. Témata reprodukce, znásilnění, prostituce a pornografie. Zobrazování mužských a ženských těl v médiích – mýtus krásy.

11. Různá pojetí a definice feminismu.

Historické a sociální předpoklady jeho vzniku. Feminismus a sociální hnutí. Periodizace vývoje feminismu – charakteristika jeho jednotlivých vln a fází. Feminismus v české společnosti (specifika (post)socialistického kontextu). Kritika feministického hnutí a politiky a jejích předpokladů.

12. První vlna feminismu. Liberální feminismus.

Historický a společenský kontext vzniku první vlny feminismu. Práce Simone de Beauvoir. Liberální feminismus – teoretické předpoklady, zástupci/kyně.

13. Druhá vlna feminismu.

Historický a společenský kontext vzniku druhé vlny feminismu. Marxistický a socialistický feminismus. Radikální feminismus a jeho proudy. Psychoanalyticky orientovaný feminismus. Ekofeminismus.

14. „Třetí“ vlna feminismu.

Historický a společenský kontext vzniku třetí vlny feminismu. Postkoloniální teorie a kritika „západního“ feminismu. Poststrukturalismus a feminismus. Feministické epistemologie a metodologické přístupy. Feministická kritika vědy.

LITERATURA

- BELLAK-HANČILOVÁ, Blanka. “Právní úpravy prostituce. Model švédský a nizozemský.” Pp 44-64 in B. Havelková, B. Bellak-Hančilová (ed). *Co s prostitutí. Veřejné politiky a práva osob v prostituci*. Sociologické nakladatelství. Praha: 2014. BOURDIEU, Pierre. *Nadvláda mužů*. Karolinum. Praha: 2000, Pp.:9-40.
- FAFEJTA, Martin. *Úvod so sociologie pohlaví a sexuality*. Nakladatelství Jana Piskiewicze. Věrovany: 2000.
- KESSLER, Susanne, Wendy McKENNA, Wendy. *Gender: An Ethnomethodological Approach*. The University of Chicago Press. Chicago: 1978.
- KŘÍŽKOVÁ, Alena, PAVLICA, Karel. *Management genderových vztahů*. Management Press. Praha: 2004.
- OATES-INDRUCHOVÁ Libora. *Dívčí válka s ideologií: klasické texty angloamerického feministického myšlení*. Praha: Sociologické nakladatelství. Praha: 1998.
- RENZETTI, Claire M., CURRAN, Daniel J. *Ženy, muži a společnost*. Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum. Praha: 2003.
- RIDLEY, Matt. *Červená královna. Sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. Mladá Fronta. Praha: 1999, Pp.: 141-170.
- VALDROVÁ, Jana Decarli (eds). *ABC feminismu*. Nesehnutí. Brno: 2004.
- VODOCHODSKÝ, Ivan. „Patriarchát na socialistický způsob: k genderovému řádu státního socialismu.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, Vol. 8, No. 2, p.: 34-42, 2007.

Povinně volitelný předmět „Mediální studia“ (předmět KSS / MBSZ)

1. Základní pojmy a vymezení

Rozlišení teorie masové komunikace a mediálních studií: tradice, dominantní zájem a metody, příčiny a důsledky. Pojmy masa, médium, publikum. Typologie: komunikace dle počtu účastníků, médií a kódů. Rozlišení vlivů, účinků a dopadů masové komunikace (příklady). Uveďte a vysvětlete alespoň 5 základních metafor mediace.

2. Modely komunikace

Charakterizujte propagační, rituálový, Newcombův a příjmový model, uveďte základní principy a příklady aplikací. Popište rozvinutou formu přenosového modelu, historii jeho vývoje a charakterizujte základní funkce, které z něj vyplývají.

3. Sémiotika

Charakterizujte základní subdisciplíny. Vysvětlete koncepci znaku F. de Saussurea a C.S. Peirce – srovnajte je. Vysvětlete základní tři triády C.S. Peirce (ikon – index – symbol; qualisign – sinsign – legisign; rheme – dicent – argument). Vysvětlete a srovnajte koncepci denotace, konotace a mýtu U. Eca a R. Barthesa. Vysvětlete pojmy polysémie znaků, langue a parole, předkládané a unikající výrazy.

4. Historie lidské komunikace

Popište zásadní zlomy v lidské komunikaci od znamení a signálů po WEB 2.0. Vysvětlete časoprostorové rozpojení a které zlomy jej umožnily. Vysvětlete základní předpoklady vzniku moderních novin a jak je proměnil vynález telegrafu. Vysvětlete pojem substituce médií, zdůvodněte proč k totální substituci nikdy nedošlo a za jakých podmínek by k ní dojít mohlo.

5. Systematizace teorií masové komunikace

Vyjmenujte a popište čtyři základní etapy vývoje úvah o moci médií: vysvětlete zlomy mezi jednotlivými etapami a velmi stručně charakterizujte jeden typický příklad teorie z každé etapy. Uspořádejte základní přístupy ke vztahu médií a moci na osách: střet – konsensus, mediocentrický – sociocentrický pohled; z každého kvadrantu si vyberte jeden přístup a velmi stručně jej charakterizujte.

6. Metody výzkumu a klasické výzkumy

Charakterizujte základní uspořádání komunikačního výzkumu (research design), popište jakými kvantitativními a kvalitativními metodami můžeme zkoumat jednotlivé části komunikačního řetězce. Uveďte příklad klasického výzkumu, který můžeme označit jako hasičský – vysvětlete v čem je jeho současný význam. Vysvětlete současný význam dalšího klasického výzkumu. Vysvětlete význam longitudinálního výzkumu Roseola Huesmanna o vlivu TV násilí na agresivitu.

7. Vybrané teorie I.

Vysvětlete stručně teorie: magické střely; kognitivní disonance; selektivního vlivu; sociálního učení; kultivace; závislosti; spirály mlčení; fanouškovská studia.

Vysvětlete kanonický výklad teze „Médium je sdělení“.

8. Vybrané teorie II.

Vysvětlete stručně teorie: dvoustupňového toku; zpravodajských hodnot; gatekeepingu; nastolování agendy; priming; rámcování (framing); vědomostních propastí; digitální propasti. Vysvětlete tezi „Svět venku a obrazy v našich hlavách“ – které teorie inspiroval?.

9. Představte přístup kritických teorií a jejich přínos ke studiu médií

Představte přístup politické ekonomie komunikace, kulturních studií, jejich vzájemný vztah; zaměřte se na klíčové teorie každého přístupu a jejich přínos k chápání mediální komunikace, její produkce, obsahů i publik (model propagandy, komodifikace, strukturace, konvergence, koncentrace médií, koncept aktivního publika, veepsaného čtenáře, vzniku významu v kulturní tradici)

10. Pojednejte o současných trendech v oblasti zpravodajské produkce z pohledu ekonomických změn ve společnosti

Představte přístup politické ekonomie komunikace, který se těmito otázkami zabývá, jmenujte klíčové autory a jejich publikace (McChesney, Bagdikian, Mosco, Herman, Chomsky), klíčové trendy popisované např. Robertem W. McChesneym (oslabování pozice investigativní žurnalistiky a vlastního zahraničního zpravodajství, závislost na oficiálních zdrojích, spoléhání na profesionalitu a jeho kritika, oslabování kontextu ve zpravodajských produktech, prorůstání zpravodajských a PR obsahů).

11. Jaký je vztah teorií veřejné sféry a studia mediální komunikace?

Představte koncept ideálu a úpadku veřejné sféry J. Habermase a jeho kritiku; pojednejte o vztahu mezi informační a zábavní funkcí médií a jeho historickém vývoji; Jaké otázky řeší teorie veřejné sféry ve vztahu k médiím (kdo participuje, jaká je forma diskurzu, expertní vs. laické zdroje, ideál výsledku veřejné debaty) a jaké modely veřejné sféry se objevují v souvislosti s mediální komunikací (podle článku Čtyři modely veřejné sféry v moderních demokraciích)?

12. Pojednejte o faktoru genderu ve studiu mediální produkce, obsahů a publik

Vysvětlete možné oblasti studia genderových nerovností v mediálních obsazích (reklama, symbolické zneviditelnění žen jako zdrojů i objektů zpravodajství, autorství a gender, soft news jako ženská a hard news jako mužská doména, reprodukce genderových stereotypů v mediálních obsazích, užití genderově necitlivého jazyka); představte tradice věnující se vztahu mezi genderovým složením redakcí a podobou mediálních obsahů; jakou roli hraje gender v oblasti mediálních publik (kulturní výzkumy čtenářek červené knihovny, divaček Dallasu aj.).

13. Empirické výzkumy publika

Vysvětlete koncept aktivního publika, možné vzorce užití médií (motivace ke sledování, formy sledování, sociální kontext příjmu seriálů ze zahraniční produkce), teorii užití a uspokojení, elitistní kritiku kulturního průmyslu v duchu Frankfurtské školy

14. Hyperlokální a občanská žurnalistika: Současná situace a trendy ve světě a v ČR

Vysvětlete pojmy hyperlokální žurnalistika, občanská žurnalistika, zasadte je do kontextu současného vývoje mediální komunikace; kriticky reflektujte níže uvedenou literaturu a přispějte relevantními texty na základě vlastní rešeršní činnosti; na příkladu konkrétních událostí v ČR i zahraničí uveďte několik příkladů fungování občanské či hyperlokální žurnalistiky

Literatura:

- ANG, I. *Watching Dallas: Soap Opera and the Melodramatic Imagination*. London: Methuen, 1985. 148s. ISBN 978-0415045988.
- BAGDIKIAN, B. H. *The New Media Monopoly*. Boston: Beacon Press, 2004. 299s. ISBN 978-08-07061-87-9.
- BEDNÁŘ, V. „Zapadá slunce nad hyperlokálním zpravodajstvím?“. *Lupa.cz* [online]. 15. 11. 2010, [cit. 2011-10-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/zapada-sluncenad-hyperlokalnim-zpravodajstvím/>>
- BRUIN, M. de, ROSS, K. (eds.) *Gender and Newsroom Cultures. Identities at Work*. Cresskill, NJ: Hampton Press, 2004. 276s. ISBN 1-57273-589-9
- BURTON, G., JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Praha: Barrister & Principal, 2001. 391s. ISBN 80-85947-67-6.
- CURRAN, J. „The New Revisionism in Mass Communication Research: A Reappraisal“. *European Journal of Communication* Vol. 5, p.135-164, 1990.
- CZESANY, D., DVOŘÁKOVÁ, T. *Klasifikace audiovizuálních produktů podle věkových hranic v zemích EU*. 2008. [online: <http://www.mkcr.cz/assets/media-a-audiovize/Studieklasifikace-v-zemich-EU.pdf>]
- DeFLEUR, M., BALL-ROKEACH, S. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996. 143s. ISBN 978-80-71840-99-2.
- ECO, U. *Skeptikové a těšitelé*. Praha : Argo, 2007. 367s. ISBN 80-7203-706-4.
- ECO, U. *Teorie sémiotiky*. Praha: Argo, 2009. 440s. ISBN 978-80-257-0157-7.
- FERREE, M.M., GAMSON, W.A., GERHARDS, J., RUCHT, D. „Four Models of the Public Sphere in Modern Democracies“. *Theory and Society*, Vol. 31, p. 289-324, 2002.
- GALLAGHER, M. (ed.) *Who Makes the News? Global Media Monitoring Project 2005*. London: World Association for Christian Communication (WACC), 2006. 143s.
- GARNHAM, N. „Political Economy and Cultural Studies: Reconciliation or Divorce?“. *Critical Studies in Mass Communication* Vol. 12, p. 62-71, 1995.
- GOLDING, P., MURDOCK, G. „Culture, Communications, and Political Economy“. In: J.

- CURRAN, M. GUREVITCH (eds). *Mass Media and Society*. London: Arnold, 2005. 400s. ISBN 978-03-40884-99-7
- HABERMAS, J. *Strukturální přeměna veřejnosti*. Praha: Filosofia, 2000. 418s. ISBN 978-80-70071-34-2
- HERMAN, E. S. „The Propaganda Model: A Retrospective“. *Propaganda, Politics, Power* Vol. 1, 1-14, 2003. Dostupné z <http://human-nature.com/reason/01/herman.html>
- IZRAEL, P. „Rodičovská mediácia“, in PAVLÍČKOVÁ, H., ŠEBEŠ, M., ŠIMŮNEK, M. (ed.) *Mediální pedagogika: Média a komunikace v teorii a učitelské praxi*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2009. 134s. ISBN 978-80-73941-90-1.
- JAVŮREK, A. „Co je to hyperlokální žurnalistika“. *Online žurnalistika : Události a trendy ve světě online žurnalistiky a internetu* [online]. 30. 5. 2009, [cit. 2011-10-29]. Dostupný z WWW: <<http://online.zurnalistika.cz/135/co-je-to-hyperlokalni-zurnalistika/>>
- JENSEN, K. B., JANKOWSKI, N. W. *A handbook of qualitative methodologies for mass communication research*. London: Routledge, 1991. 272s. ISBN 0-415-05405-2.
- JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. 207s. ISBN 80-7178-697-7.
- JIRÁK, J., NEKVAPIL, J., ŠOLTYS, O. *Jazyk ve společenském kontextu*. Praha: Karolinum, 1996. 102 s. ISBN 80-7184-210-9.
- KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. 307s. ISBN 80-7184-134-X.
- JIRÁK, J., WOLÁK, R. *Mediální gramotnost*. Praha: Radioservis, 2009. 152s. ISBN 978-80-86212-58-6.
- LAVIE, A. LEHMAN-WILZIG, S. „Whose News? Does Gender Determine the Editorial Product?“ *European Journal of Communication* Vol. 18, p.5-29, 2003.
- LIVINGSTONE, S., BOVILL, M. (ed.) *Children and their changing media environment*. London: Lawrence Erlbaum Associates, 2001.
- MACHARIA, S., O'CONNOR, D., NDANGAM, L. *Who Makes the News? Global Media Monitoring Project 2010*. London: WACC, 2010.
- MAŠEK, J. „Mediální pedagogika: Významná subdisciplína české pedagogiky o edukačních a socializačních procesech realizovaných s pomocí nebo prostřednictvím médií?“, in *Sborník z konference ČAPV "Svět výchovy a vzdělávání v reflexi současného pedagogického výzkumu" 12. - 14. 9. 2007, České Budějovice, [CD-ROM], 2007.*
- MAŠEK, J. „Mediální didaktika: Významná subdisciplína české mediální pedagogiky?“. In MAŠEK, J., SLOBODA, Z., ZIKMUNDOVÁ, V. *Mediální pedagogika v teorii a praxi*, Plzeň: ZČU v Plzni, 2010.
- McCHESNEY, R.W. *Problém médií: Jak uvažovat o dnešních médiích*. Všeň: Grimmus, 2009.
- McLAUGHLIN, L. „Feminism, the public sphere, media and democracy“. *Media, Culture, Society* Vol. 15, p.599-620, 1993.

- McLUHAN, M. *Jak rozumět médiím : extenze člověka*. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-207-0296-2.
- McNAIR, B. *Sociologie žurnalistiky*. Praha : Portál, 2004. 184 s.
- McQUAIL, Denis. 2007. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál.
- MIČIENKA, M., JIRÁK, J. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007.
- MOSCO, V. *The Political Economy of Communication. Rethinking and Renewal*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications, 1996.
- PEIRCE, C.S. *Sémiotika*. Praha: Univerzita Karlova, 1997. 335s. ISBN 80-7184-356-3.
- RADWAY, J.A. *Reading the romance: women, patriarchy, and popular literature*. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1991.
- REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004.
- REIFOVÁ, I. „Synové a dcery Jakuba Skláře: Dominantní a rezistentní významy televizní populární fikce ve druhé polovině 80. let“. *Mediální studia* Vol. 1, p. 34-67, 2007.
- REIFOVÁ, I. „Kulturální studia v postkomunistické situaci“. In: FORET, M., LAPČÍK, M., ORSÁG, P. (eds.) *Média dnes. Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, p.127-144, 2008.
- RENZETTI, Claire M., CURRAN, Daniel J. *Ženy, muži a společnost*. Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum. Praha: 2003. ISBN 80-246-0525-2.
- ŘÍCHOVÁ, B., JIRÁK, J. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum, 2000.
- SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000.
- SAUSSURE, F. de. *Kurs obecné lingvistiky*. Praha: Academia, 2007. 487s. ISBN 978-80-200-1568-6.
- SINGER, D., SINGER, J. *Handbook of children and the media*. Thousand Oaks: Sage, 2001.
- SLOBODA, Z. et al. *Mediální tvorba v kontextu vzdělávání*. Brno: Barrister, 2011.
- STOREY, J. *Cultural theory and popular culture: A reader*. Essex: Pearson Education Limited, 2006.
- ŠEĐOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido, 2007.
- ŠEĐOVÁ, K. „Mediální pedagogika“. In PRŮCHA, P. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009.
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007.
- TRAMPOTA, T. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 191s. ISBN 80-7367-096-8.
- TRAMPOTA, T., VOJTĚCHOVSKÁ, M. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. 293s. ISBN 978-80-7367-683-4.
- VOLEK, J. „Televize jako spolutvůrce domova a extenze rodiny“. *SPFSSBU, Sociální studia*, Brno: FSS MU, 1999.

- WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, L. *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 121 s. ISBN 978-80-210-4473-9.
- WIMMER, R.D., DOMINICK, J.R. *Mass media research : an introduction*. Southbank: Thomson/Wadsworth, 2006. ISBN 0-534-64718-9.
- WOLF, Karel. „Hyperlokální weby, aneb další prima mýtus“. *Lupa.cz* [online]. 29. 10. 2009, [cit. 2011-10-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/hyperlokalni-webyaneb-dalsi-prima-mytus/>>
- ZOONEN, L. van. „Rethinking Women and the News“. *European Journal of Communication* Vol. 3, p.35-53, 1988.

Povinně volitelný předmět „Filozofie“ (KSS/FBSZ)

Při všech odpovědích je požadován **základní přehled k tématu** a rovněž **využití znalostí z četby původních filosofických textů ke konkrétnímu vybranému problému z tématu**. U jednotlivých okruhů z historie filosofie (otázky 7-14) se adept po krátkém přehledu zaměří na **jím vybraného filosofa a jeho text/y**).

1. Filosofie: vymezení a charakteristické rysy, kompetence, metody.
2. Ontologie: předmět, základní kategorie a problémy.
3. Teorie poznání: předmět, základní kategorie a problémy.
4. Filosofická antropologie: předmět, základní kategorie a problémy.
5. Etika: předmět, základní kategorie a problémy.
6. Filosofie vědy a filosofie jazyka: předměty, základní kategorie a problémy.
7. Sókratés, Platón.
8. Aristoteles; stoikové, epikurejci, skeptikové.
9. Problémy patristiky a středověké filosofie. Humanismus, problémy renesanční filosofie.
10. Novověká filosofie a filosofie osvícenství.
11. Německý idealismus.
12. Pozitivismus.
13. Iracionalismus; filosofie života.
14. Fenomenologie a hermeneutika.
15. Existencialismus a fundamentální ontologie (Heidegger).

Základní literatura ke všem otázkám:

BLECHA, I., aj. *Filosofie*. 3. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 1998.

BLECHA, I., aj. *Filosofický slovník*. 2. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 1998.

CORETH, A. *Co je člověk? Základy filozofické antropologie*. 2. vyd. Praha : Zvon, 1996.
ISBN 80-7113-170-9.

CORETH, E.; SCHÖNDORF, H. *Filosofie 17. a 18. století*. 1. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-119-5.

CORETH, E. a kol. autorů. *Filosofie 19. století*. 1. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2003. ISBN 80-7182-157-8.

CORETH, E. a kol. autorů. *Filosofie 20. století*. 1. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2006. ISBN 80-7182-209-4.

GORFUNKEL, A. Ch. *Renesanční filosofie*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1987.

HEINZMANN, R. *Středověká filosofie*. 1. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2000.

ISBN 80-7182-105-5.

K. LIESMANN, G. ZENATY, *O myšlení*, 3. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 1998

PETŘÍČEK, M. *Úvod do současné filozofie*. 4. vyd. Praha : Hermann & synové, 1992.

RICKEN, F. *Antická filosofie*. 1. vyd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-134-9.

RÖD, W. *Novověká filosofie I. Od Francise Bacona po Spinozu*. 1. vyd. Praha : Oikoymenh, 2001. ISBN 80-7298-039-4.

STÖRIG, H. J. *Malé dějiny filosofie*. 8. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské

nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-206-0. Rozšiřující literatura:

ANZENBACHER, A. *Úvod do etiky*. 1. vyd. Praha : Academia, 2001. ISBN 80-200-0917-5.

ANZENBACHER, A. *Úvod do filosofie*. 1. vyd. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-7178-804-X.

DEMJANČUK, N. *Filosofie a vědecké myšlení: proměna obrazu vědy v analytické tradici*.

1. vyd. Dobrá Voda : A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-19-8.

ŠPŮR, J. *Úvod do systematické filosofie. Gnoseologie*. 1. vyd. Dobrá Voda : A. Čeněk, 2002.

ISBN 80-86473-17-1.

ŠPŮR, J. *Úvod do systematické filosofie. Ontologie*. 1. vyd. Dobrá Voda : A. Čeněk, 2000.

ISBN 80-7082-709-2.

Povinně volitelný předmět „Antropologie“ (předmět KSS/ABSZ)

1. Antropologie – vymezení, geneze pojmu, základní členění. Historický vývoj antropologie na evropském kontinentu a v Evropě.
2. Historické předpoklady vzniku antropologického myšlení (historické pozadí západního expanzionismu). Dobyť Nového světa (Kolumbus, Cortéz, Pizzaro).
3. Spor ve Valladolidu. Základní charakteristiky koloniální politiky západních mocností v raném novověku (proměny Nového světa - mestická civilizace, francouzská kolonizace, britská kolonizace). „Etnografie“ v rámci biblické antropologie (Lafitau).
4. Antropologické myšlení v údobí osvícenství a romantismu (Montesquieu, Rousseau, Herder, skotské osvícenství).
5. Giambattista Vico a jeho rétorické figury. Vliv indoeuropeistiky na jazykovědné bádání. Vývoj jazykovědy v devatenáctém a na počátku dvacátého století (do Ferdinanda de Saussure).
6. Sociální evolucionismus devatenáctého století a jeho ohlas v soudobé antropologické teorii (McLannan, Maine, Lubbock, Tylor, Morgan, Frazer, Marett, Westermarck).
7. Darwinismus vs. lamarckismus. Neoevolucionismus, unilineární vs. multilineární evoluce, obecná vs. specifická evoluce, vztah biologické a sociální evoluce (White, Steward, Sahlins, Service).
8. Sociální darwinismus. Rasové teorie a jejich antropologická kritika, eugenika, rasová hygiena, rasismus (Gobineau, Lombroso, Galton, Boas, C. L. Brace). Oficiální prohlášení o rase asociace AAA.
9. Difuzionistické interpretace v rámci biblické antropologie. Difuzionismus v Německu a Velké Británii, přehled základních škol a představitelů.
10. Francouzská sociologická škola a její odraz v antropologii a etnologii (Comte, Durkheim, Mauss, Hertz, Bourdieu).
11. Franz Boas – zakladatel moderní americké kulturní antropologie, život, dílo a polemiky, historický partikularismus.
12. Americký konfiguracionismus, představitelé a teorie (Benedict, Kroeber).
13. Funkcionalistická a strukturně-funkcionalistická škola (B. K. Malinowski, A. R. Radcliffe-Brown, E. E. Evans-Pritchard).
14. Margaret Meadová a spor sociálního a biologického determinismu. Sociobiologie.
15. Strukturalismus v jazykovědě a antropologii (Ferdinand de Saussure, Pražský lingvistický kroužek, Claude Lévi-Strauss).
16. Sapirova a Whorfova teorie, základy lingvistické antropologie, sociolingvistika, diskurzivní přístupy. Lingvistický, kulturní a morální relativismus.
17. Kulturní materialismus a klasická ekologická antropologie (Harris, Harner, Rappaport, Vayda). Recentní přístupy v ekologické antropologii, etnobiologie, fenomenologie krajiny, nová ekologická antropologie (Kottak, Ingold, Boster, Descola, Escobar).
18. Symbolická a interpretativní antropologie (Geertz, Douglas, Turner, Schneider, Wagner). Základy kognitivní antropologie.
19. Vývoj historického myšlení ve 20. století. Sociologizace historie (Max Weber, škola Annales – dějiny mentalit), antropologizace historie. Současná historická antropologie a její paradigmatická východiska (Iggers, Dülmen).

Doporučená literatura:

- Budil, I.T. (2003): Mýtus, jazyk a kulturní antropologie. Praha: Triton. (MJK)
- Budil, I.T. (2002): Od prvotního jazyka k rase. Praha: Academia. (OPJ)
- Budil, I.T. (2001): Za obzor Západu. Praha: Triton. (ZOZ)
- Soukup, V.: Přehled antropologických teorií kultury. Praha: Portál. (S) Soukup, V.: Dějiny antropologického myšlení. Praha, Karolinum 2004.
- Murphy, R.: Úvod do sociální a kulturní antropologie. Praha.
- Geertz, C.: Interpretace kultur. Praha.
- kol. autorů: Sociální a kulturní antropologie. Praha: Slon.
- Todorov, T. (1996): Dobyť Ameriky: problém druhého. Praha: Mladá fronta.
- Dülmen, R. van: Historická antropologie. Vývoj – problémy – úkoly. Praha 2002.

Povinně volitelný předmět „Politologie“ (předmět KSS/PBSZ)

1. Politologie jako samostatná vědní disciplína - vztah k jiným společenskovědním disciplínám. Předmět politologického zkoumání, klasifikace politické vědy. Metody politické vědy.
2. Co je to politika - problém definice. Politics, polity a policy. Moc jako základní politologická kategorie.
3. Politická ideologie - definice a vymezení rozdílů mezi hlavními současnými ideologiemi; ideologický trojúhelník.
4. Vývoj politického myšlení ve starověku – starověké Řecko a Řím (předpoklady politického myšlení, hlavní myšlenkové proudy a autoři – Platon, Aristoteles, Cicero, Marcus Aurelius)
5. Vývoj politického myšlení ve středověku (hlavní myšlenkové proudy a autoři – Augustin Aurelius. Tomáš Akvinský, spor dvou mečů)
6. Vývoj politického myšlení v novověku (hlavní myšlenkové proudy a autoři – Machiavelli, Thomas Hobbes, John Locke, Charles Montesquieu, Immanuel Kant, Karel Marx).
7. Stát – úloha státu, funkce státu, idealistický vs. realistický pohled na úlohu státu
8. Politický systém - definice, funkce. Teorie politických systémů.
9. Teorie demokracie. Demokracie jako vláda většiny nebo respekt k menšině? Polyarchie a její vztah k demokracii.
10. Nedemokratické politické systémy. Klasifikace autoritářských a totalitních systémů.
11. Problematika přechodů k demokracii - teorie a typologie přechodů (Huntington, Linz, Carlová a Schmitter). Třetí vlna demokratizace.
12. Parlamentní forma vlády – teorie a příklady fungování (Velká Británie, Česká republika).
13. Prezidentská a poloprezidentská forma vlády – teorie a příklady (USA a Francie).
14. Politické strany - klasifikace politických stran, rozlišovací kritéria. Typologie politických stran.
15. Stranické systémy - typologie stranických systémů (Duverger, Sartori, Blondel). Teorie koalic.
16. Většinové volební systémy.
17. Proporcionální volební systémy.
18. Zájmové skupiny - vymezení v porovnání s politickou stranou. Funkce zájmových skupin v politickém systému. Teorie korporativismu.
19. Nové ideologie 20. století - environmentalismus, feminismus, multikulturalismus.
20. Politický systém České republiky.
21. Politická geografie jako podobor politologie (charakteristika, předmět zkoumání)
22. Mezinárodní vztahy (charakteristiky, předmět zkoumání, základní teorie)